Cursus Jesaja

(19) Jesaja 61–64

Driebergen, 15 mei 2018

Willem J. Ouweneel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 61-64

Jesaja 61-64

De Messias als profeet; heil voor Sion, oordeel in Edom; de bekering van Israël

Onderverdeeld:

I. Jes 61-62 (1e les)

II. Jes 63-64 (2e les)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 61:1 (a)

61:1a Profeet spreekt als type van de Messias (Lk 4:18v)

'H. Geest op mij *doordat* God mij gezalfd heeft' (enige Geesteszalving in OT; maar vgl. 1Sm 16:13 David)

Vgl. nog enige andere OT profeet: 1Kn 19:16 Elisa

Verder alleen koningen (v.a. Saul) & hogepriesters (v.a. Aäron): *drievoudig ambt* (> Jesjoea & gelovigen)

NT: Jesjoea: Hd 10:38

gelovigen: 2Ko 1:21v; 1Jh 2:20,27

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 61:1 (b)

61:1b vier groepen:

- ‘ootmoedigen’: de *tsaddiqim* (vaak in Ps; HSV: ‘zacht-moedigen’; vgl. Mt 5:3 ‘armen van geest’)
- de gebrokenen van hart (zonde? ellende?)
- de (geestelijk?) gevangenen
- de (geestelijk?) blinden (lees: opening der *ogen*; vgl. Targoem, Septuaginta, Lk 4:18!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 61:2v

Vs2 *1e komst* van de Messias: ‘jaar van het welbehagen van JHWH’ > *2e komst* van de Messias: ‘wraak’ over de goddelozen (Joden én heidenen) (*niet* in Lk 4:19!)

Vs2c,3 treurenden (vgl. Jr 6:26): as > sieraad, rouw > vreugdeolie (vgl. 2Sm 14:2), zwaarmoedige (Js 42:3 ‘walmende’) geest > lofkleed

Naam: ‘Terebinten [sterke bomen] der gerechtigheid’; planting van God (vgl. 60:21)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 61:4-6

Vs4 de herleefde vromen van vs3 herbouwen de puin-hopen van de steden in Israël (58:12) (Kimchi)

Vs5 vreemdelingen helpen mee (vgl. 60:10)

Vs6 héél Israël priestervolk (als in Ex 19:6): leeft op kosten van de volken, zoals de priesters ooit leefden op kosten van de rest van het volk (NT: 1Pt 2:5,9)

(in Messiaanse rijk wel aparte priesterklasse: familie van Zadok, Ez 40:46; 43:19; 44:15; 48:11; vgl. 2Sm 8:17)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 61:7v

Vs7 na lijden dubbele vergoeding (vgl. 40:2; Zc 9:12) (contrast: Jr 16:18)

Vs8a God haat de ‘roof’ die t.a.v. Israël gepleegd is > schenkt hun daarvoor vergoeding

Vs8b sluit met Israël een *eeuwig verbond* (vgl. 24:5; 55:3; Jr 32:40; 50:5; Ez 16:60; 37:26; Hb 13:20) > dus nooit te niet gedaan (N.B. álle verbonden zijn óf lett. ‘eeuwig’ óf geldig t/m de Messiaanse ‘eeuw’)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 61:9v

Vs9 Israël, vooral hun nageslacht, toonbeeld van Gods zegen te midden van de volken

Vs10 profeet (> Messias! > *sjaär*) vertolkt de gevoelens van het verloste volk > blijdschap, lofprijzing

Bekleed met ‘klederen van heil’, ‘mantel van gerechtigheid’ (Targoem: *tsedaqah* = ‘overwinning’; zo in vs11)

Vgl. 59:17 daar strijd, hier bruiloft: het volk zowel ‘bruidegom’ (= priester!) als ‘bruid’ in feestkledij

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 61:11–62:1

Vs11 Gods beloften zo zeker als de natuur: de lang vergeten zaden spruiten uit op de juiste tijd, nl. als het seizoen daarvoor aangebroken is (vgl. Israël zelf)

62:1 ‘ik’ = de profeet, maar hier tevens type van de Messias (als in 61:1) (& representerend de *sjaär*)

‘Niet zwijgen’ (vgl. vs6): roepen tot God, totdat het grote heil als een licht /fakkel zal doorbreken; vgl. Mk 10:48; Lk 18:7; Rm 12:12; Ko 4:2; 1Ts 5:17

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 62:2v

Vs2 nieuwe naam = óf geheim (Ibn Kaspi; vgl. Op 2:17) óf de naam volgt in vs4: ‘Mijn welgevallen’, ‘Gehuwde’ (Kimchi)

Nieuwe naam geeft Israëls nieuwe toestand & status aan (Abarbanel); vgl. vs12 (totaal 6 nieuwe namen!)

Vs3 Israël schone/koninklijke kroon & tulband in Gods beschermende hand (contrast met 28:5 God zélf een heerlijke kroon & tulband)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 62:4v

Vs4 oude namen: ‘Verlatene’, ‘Verwoeste’

Nieuwe namen: ‘Mijn welgevallen in haar’ (Hebr. *Chef-tsi-bah*, vgl. 2Kn 21:1 vrouw van Hizkia), ‘Gehuwde’

- 54:1-7 God neemt weduwe/verlaten vrouw weer aan
- 62:5 het zal zijn als een jongeman & een maagd (N.B. de vroegere relatie wordt hernieuwd tot die tussen de Messias & het herstelde Sion) > Gods blijdschap

N.B. vreemde zinswending: ‘uw zonen zullen u huwen’

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 62:6v

Vs6 nu is God de spreker (Ibn Ezra); of de ‘ik’ van vs1!?

‘Wachters’: engelen (Rasji) óf de profeten (Kimchi e.a.): roepen tot God om uitredding totdat zij verhoring ontvangen: herinneren God aan zijn beloften

De ‘in-herinnering-brengers’ (kroniekschrijvers & -kenners; zelfde woord in 2Kn 18:18; vgl. Es 6:1!)

Vc6c,7 zij rusten niet & laten *God* geen rust met hun aanhoudende gebeden (vgl. bij 62:1!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 62:8v

Vs8 God heeft (minstens) driemaal gezworen:

- aan de aartsvaders: zijn onverbrekelijke beloften (Gn 24:7; 26:3; 50:24 enz.; Hb 6:13)
- eed van het oordeel over de goddeloze massa (Ps 95:11; Hb 3:11; 4:3, 'nooit')
- eed aan de *sjaär*: 'nooit' zal hun spijs & drank meer in handen van hun vijanden vallen > vs9 zij zullen het zelf mogen eten, en wel in mijn 'voorhoven' (tempel)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 62:10v

Vs10 (de profeet spreekt nog steeds? of is het nu God?): ‘Trekt uit’ (uit Babel? of meer algemeen: uit alle volken? vgl. Deutero- < > Trito-Jesaja)

Ibn Ezra: oproep tot de leiders van de volken: ‘Ga door de poorten om de weg voor Israëls terugkeer te banen’

Banier voor alle volken: ‘Geef de Joden terug!’

Vs11 vgl. 40:10; 48:20 aankondiging voor ‘Sion’ van heil, loon & vergelding

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 62:12

Vs12 weer nieuwe namen (vgl. vs4: totaal 6):

- *Cheftsi-bah*, ‘Mijn welgevallen is in haar’
- *Be‘oelah*, ‘Gehuwde’
- *‘Am haQodesj*, ‘Het heilige volk’
- *Ge’oelé JHWH*, ‘De verlosten van JHWH’ (Ps 107:2)
- *Deroesjah*, ‘Gezochte’: Gód zoekt/begeert haar heil
- *‘Ir lo nè‘èzabah*, ‘De niet verlaten stad’ (vgl. vs4)

Einde 1e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 63:1

Vs1-6 aparte profetie: oordeel over Edom (vgl. Js 34; Ob; Hk 3:3,13; Dt 33:2v; Ri 5:4)

Bozra: één van haar steden (34:6)

Edom prototype voor álle volken? vgl. rabbijnen: 'Edom' = Romeinse rijk = (na 300 n.C.) de christelijke wereld

Sion: 'Wie is die krijgsman die uit Edom terugkeert, met bloed bevlekt na massaslachting?'

Antw.: '*Ik* ben het': JHWH/Messias: oordeelt & verlost

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 63:2-4

Vs2 ‘rood’ (Hebr. *adom*) = van dezelfde stam als ‘Edom’; vgl. Gn 25:25 Ezau was ‘rood’, vs30 ‘dat rode’

Rood verwijst naar bloed, maar ook naar het rode sap in een wijnpersbak die ‘hij’ betreedt (Op 14:19v; 19:15)

Vs3-5 de ik-figuur voert alles alleen uit: hij alleen treedt de wijnpersbak (vgl. 59:16v)

Vs4 voor de wraak slechts 1 dag, maar voor de verlossing heel ‘jaar’ (vgl. 61:2) = 365 jaar (Talmoed)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 63:5v

Vs5 twee soorten ‘helpers’: vgl. 59:16; Ex 33:32; Jr 5:1; Jb 9:33; 16:19; 19:25; Ez 22:30 redder, voorspraak < > scheidsrechter én medewerker in het oordeel: God staat er alleen voor

Vs6 (a) ‘vertrapte’, nl. in de wijnpers (vs2v); de goddelozen ‘uitgeperst’ > hun bloed stroomt

(b) geeft de volken de wijn van zijn gramschap (vgl. Op 14:10; 16:19) > ‘dronken’

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 63:7

63:7–64:13 één geheel: gebed van verootmoediging én lofprijzing (wegens Gods verlossing); *zeven delen:*

(1) vs7-9 dank voor God: liet '*zijn*' volk nooit in de steek; zag wat Hijzelf in hen gelegd had > altijd uitredding

'Hij benauwd in *hun* benauwdheid': Gods mede-lijden (vgl. Dn 3 engel = Zoon van God; Mk 4:35-41)

Mal'ach panav 'Engel van zijn gelaat/tegenw.hd': Engel van JHWH (= pre-incarnate Jesjoea); vgl. Dt 32:10-14

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 63:10v

(2) vs10-14: vgl. contrast Dt 32:10-14 < > 15-25

Heilige Geest hier als persoon opgevat! Ef 4:30 (droefheid < > toorn: vgl. Mk 3:5)

God wordt voor zijn volk (OT, NT) een 'vijand' – maar nooit voor altijd, vanwege zijn onberouwelijke beloften:

profeet denkt terug aan de wonderen van de Uittocht & vraagt (mét de *sjaär*) (vs11b-14): 'Waar is de God van de Uittocht?' (vgl. 51:9-10)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 63:12-14

Uittocht: (a) God liet de herders (Mozes, Aäron) opkomen uit de Schelfzee (vgl. Hb 13:20)

(b) stelde de H. Geest in hun midden (niet 'binnenste')

(c) steunde Mozes met zijn machtige arm

(d) kliefde de wateren van de Schelfzee

(e) liet het volk dwars door de Schelfzee gaan

(f) zij stapten voort, zo vast ter been als een paard/het vee

(g) de H. Geest gaf hun rust > Gods naam grootgemaakt

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 63:15v

(3) vs15 gebed om barmhartigheid tot God, die in de hemel woont: Hij leek 'mij' (profeet/*sjaär*) in het verleden zijn ontferming te onthouden

Vs16 God is *Avinoe*, 'onze Vader' (vgl. 64:8; Dt 32:6; Ps 103:13; Ml 2:10):

- God is 'Vader' in de zin van Schepper/Formeerder
- God is 'Vader' in de zin van Verzorger/Verlosser

Niet verwarren met de eeuwige Vader vd eeuwige Zoon!!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 63:17

(4) vs17 leerstellig verband: Israël vervalt in de zonde > God verhardt hun harten & laat hen dwalen > daardoor wordt hun toestand alleen maar erger (‘vrezen God niet meer’); twee denkbare oplossingen van de situatie:

- initiatief van het volk: verootmoediging & bekering (zo meestal; vgl. Ez 36 e.a.)
- initiatief van God: Hij doorbreekt de vicieuze cirkel; zo hier: ‘keer terug, Here, & geef uitkomst!’

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 63:18v

Vs18 Israël had het land maar ‘korte tijd’ bezeten (in feite waren het 700 tot 900 jaar; maar voor het geloof is dat altijd te kort: de ballingschapsjaren voelen zwaar aan)

Niet alleen land maar vooral ook de tempel ‘vertrapt’ (vgl. Ps 74 & 79)

Vs19 God verborg zich > ‘wij’ zijn net als de andere volken geworden (onze verkiezing lijkt te niet gedaan) – terwijl toch alleen over óns uw naam is uitgeroepen!

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 64:1-3

(5) vs1v direct vervolg van voorgaande: plotselinge, dramatische ingreep (neerdalende vuurbal); vgl. 30:30; 31:4v *openbaring van God/de Messias* ('wederkomst met de wolken des hemels', Dn 7:13)

Vs2c,3 volken sidderen als vanouds, toen U op verrassende wijze ingreep ten behoeve van uw volk

De bergen (ja, alle grondslagen) wankelen: Hk 3:3-6; Hg 2:22; Zc 14:1-5; Mt 24:29v (vgl. Ps 11:3)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 64:4

Vs4 zeer vrij aangehaald in 1Ko 2:9 (vgl. vs6-10): God doet dingen die geen oog gezien, geen oor gehoord & geen mensenhart bedacht heeft! Gods wonderbare *raadsbesluiten* (thans geopenbaard door zijn Geest)

Evengoed: Gods ondoorgrondelijke *wegen*, waarlangs Hij zijn raad verwerkelijkt (oordeel over de goddelozen, uitredding van de getrouwen, herstel van land & wereld): 40:28; Jb 5:9; Rm 11:33

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 64:5v

(6) vs5-7 voorwaarde tot alle heil: God erbarmt zich over hen die zich voor Hem verootmoedigen & Hem vrezen

Belijdenis: uw toorn over ons was terecht, want wij leefden in de zonden

Vs6 ‘onrein’: cultische term: menstruerend of melaats

Zelfs onze (zg.) ‘*gerechtigheden*’ een bezoedeld kleed (erkentenis van valse godsdienstigheid) < > onze *on*gerechtigheden hebben ons meegesleept als de wind

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 64:7

Vs7 ‘niemand die God zoekt’: vgl. Ps 14 & 53: hier niet de heidenen, maar Gods volk! (*sjaär* buiten beschouwing gelaten: de massa van het volk; vgl. Elia’s tijd)

Gevolg: God ‘verbergt’ zich; vgl. 57:17

Deus absconditus (‘verborgen God’): beproeving of toorn: Ps 10:11; 30:8; 55:2; 88:15 < > vergeving 51:11

God geeft het volk over aan de gevolgen van hun eigen daden (vgl. koning David)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 64:8-10

(7) vs8 Vader = Schepper, Formeerder: God verwekt zijn volk uit ‘leem’ (29:16; 45:9; Jb 10:9; 33:6; Jr 18:4,6; Rm 9:21; vgl. ‘stof’ in Gn 2:5; Pr 12:7)

Vs9 ‘gedenk dat wij *uw volk* zijn…’: Ps 79:13 (vgl. 78:52, 70-72)

Vs10 ‘het zijn *uw* heilige steden die verwoest zijn’ (want ze liggen in het Heilige Land), maar natuurlijk speciaal Sion/Jeruzalem : 48:2; 52:1; Mt 4:5; 27:53

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 64:11v

Vs11 '*ons* [!] huis' (= tempel van *God*)

- huis van lofprijzing!
- 'wat *ons* dierbaar was': dingen óf plaats (tempel)

1e tempel (Nebukadnezar; ramp herhaald onder Vespasianus: 2e tempel): Jr 52:13; Ps 74:7v (vgl. 9e Av)

Vs12 'Zult U ons uw mededogen onthouden & ons blijven verdrukken?' vgl. 54:7v.

[Js 65 antwoord van JHWH!]

Einde 2e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018